

Minyeli Abdullah

*"Minyeli Abdullah,
bayatının en mühim
çalışmalarının başında gelenidir."*

Hekimoğlu İsmail

Şirine

MİNYELİ ABDULLAH

Hekimoğlu İsmail

İslamiyet

TİMAŞ YAYINLARI | 15

Hekimoğlu İsmail Kitaplığı-Roman | 10

EDİTÖR

Yasemin Muş

KAPAK TASARIMI

Gürbüz Azak

KAPAK UYGULAMA

Erdi Demir

İÇ TASARIM

Tamer Turp

1. BASKI

1967, İstanbul

98. BASKI

Ekim 2019, İstanbul

ISBN

ISBN: 978-975-7544-13-5

TİMAŞ YAYINLARI

Cağalođlu, Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No: 5, Fatih/İstanbul
Telefon: (0212) 511 24 24

timas.com.tr

timas@timas.com.tr

   timasyayingrubu

Kültür Bakanlığı Yayıncılık

Sertifika No: 45587

BASKI VE CİLT

Altın Kitaplar Yayınevi Matbaası
Göztepe Mah. Kazım Karabekir Cad. No:32
Mahmutbey - Bağcılar/ İstanbul
Telefon: (0212) 446 38 88
Matbaa Sertifika No: 44011

YAYIN HAKLARI

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak

Timaş Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir.

İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Minyeli Abdullah 1967'de Topbaş ailesinin sahibi olduğu Babialide Sabah gazetesinde tefrika edilmeye başlanır ve büyük ilgi görür. Tefrika biter ancak Anadolu'dan büyük bir talep vardır. Gazeteden romanın yeniden tefrika edilmesi istenmektedir. Bunun üzerine Mihrap Yayınları kurulur ve ilk kitap olarak Minyeli Abdullah 1969'un ilk aylarında yayımlanır. Kitabın yayımlanmasında da Topbaş ailesi kâğıt alabilmesi için Mustafa Polat'a maddi destek verir.

Kitabın 1969 Türkiye'sinde dört ay gibi kısa bir zamanda 50.000 adet satışı ulaşması ve pek çok tekrar baskı yapması üzerine Mihrap Yayınları'nın yöneticisi rahmetli Mustafa Polat tarafından kitabın takdimi olarak aşağıdaki yazı kaleme alınmıştır.

Polat, yazar ve yayınevini hukuki bir tahkikata maruz kalmaması için konunun Mısır'da geçtiğini özellikle vurgulamıştır. Bu mecburi gerekçe 1986'ya kadar bir koruma sağlamış, ancak 1986'da yazar ve yayınevi hakkında Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde 163. maddeden dava açılmıştır. Dava açılan sene kitabı yayımlayan Timaş Yayınları da yazarla birlikte yargılanmıştır.

Takdim

Neşriyatımızın birinci kitabı olarak takdim ettiğimiz bu eser, dört ay gibi kısa bir müddet içerisinde dört baskı yapmış; Minyeli Abdullah'ın çile ve ıstırap dolu hayatının, yaşanmış hadiselerin romanlaştırılmış şekliyle takdimindeki isabeti ortaya koymuş ve bu şekliyle Türk romancılık tarihinde erişilmiş güç bir rekor kırmıştır.

Minyeli Abdullah romanın kahramanı olarak gerçi aramızda yaşamamıştır. Belki de hiçbirimiz onu tanımamış, onunla karşılaşmamışızdır. Esasen O, Mısır'da doğmuş, Mısır'da büyümüş, Mısır'da mücadele yapmış bir Müslümandır. Genç neslin değerli kalemlerinden kardeşimiz Hekimoğlu İsmail ise bu eseriyle roman sahasındaki bu ilk denemesiyle onun hayatını kendisine mevzu edinmiştir. Romanda hâkim olan hava, Mısır'ın içtimaî ve siyasî hadiseleri içerisinde asla küçümsenemeyecek derecede mühim bir rol oynayan Minyeli Abdullah'ın hususî hayatı ve yaşayış tarzıdır. Hekimoğlu İsmail bunu akıcı bir üslupla, cereyan eden vakaları bir objektif sadakatiyle romanlaştırmış ve bize takdim etmiştir.

Aklımıza hemen şu sual gelebilir:

“Neden Mısır'ın Minye vilayetinde doğan Abdullah da, Türkiye'nin Hakkâri'sinde doğan Sadullah değil?”

İsm'in ve muhitin ne ehemmiyeti var? Gerçi Abdullah, Minyelidir; romanlaştırılan hayat hikâyesi Mısır'da geçmiştir. Fakat öyle bir hayat, öyle bir mücadele, öyle bir çile, öyle bir ıstırap ki; o ne bir vilayete, ne bir memlekete, ne de hususî bir zamana

sıkıştırılabilir. *Minyeli Abdullah* Mısır vatandaşı Abdullah'ın değil, 20. asır Müslümanının hayat hikâyesidir. Burada anlatılan Yirminci asır Müslümanıdır. O, Mısır'da olduğu gibi, Suriye'de de, Irak'ta da, Cezayir'de de, Pakistan'da da, Nijerya'da da, Türkiye'de de, hâsılı dünyanın her yerinde yaşayan, bu küfür ve delalet asrının zifiri karanlığında, nura doğru yol arayan ve bulan Abdullah'ların hikâyesidir.

Hekimoğlu İsmail, hâdiseleri o derece objektif ele almıştır ki, belki pek çoğunda siz varsınız. Öyle facialar anlatmıştır ki, ya doğrudan doğruya yahut dolayısıyla ona vakıfsınız.

Evet, bu roman *Minyeli Abdullah*'ın değil, yirminci asır Müslümanlarının romanıdır. Senin romanıdır. Onu bu gözle, bu niyetle oku. Hıçkırıklarına hâkim olamadığın zaman, zalimlere buğzetmek için yerinde duramaz hale geldiğin an göreceksin ki, *Minyeli Abdullah* da senin için yabancı olmaktan çıkmış; ya sen onun yahut da o senin yerine geçmiştir.

Şimdiye kadar böyle bir roman daha yazılmamıştır.

Ümit ederiz ki Hekimoğlu İsmail'in *Minyeli Abdullah*'ı ile açtığı çığırı yeni istidatlar takip etsin; “edebiyat dünyası” da roman nasıl yazılırmış yahut neye roman denilirmiş, bilfiil görsün! Bu suretle de san'atın cemiyet için hayırlı bir unsur olarak ne şekilde kullanılabileceği anlaşılmış olsun!

Biz hayal dünyasında yaşamıyoruz. Hadiseleri olduğu gibi kabul ediyor, Müslümanın her zaman ve mekân içerisinde takınacağı tavrı esas alıyoruz. Bunun içindir ki romanımızı da, yaşanması arzu edilen yahut imkân dâhiline girmesi temenni olunan bir hayat için değil; yaşanmış, meydana getirilmiş, hayalle değiştirilmemiş bir yahut pek çok hayatı anlatmaya hasrediyoruz. Bu çığırın da böylece devam etmesi samimi temennilerimiz arasındadır.

Selam Hûda'ya tâbi olanlar üzerine olsun!

N. Mustafa POLAT

Yeni Baskıya Önsöz

Minyeli Abdullah 50 Yaşında

“*Minyeli Abdullah, hayatımın en mühim çalışmalarının başında gelenidir.*”
Hekimoğlu İsmail

1967’de yayımlanmış, bugün 95. baskısıyla hâlâ raflarda yerini alan **Minyeli Abdullah** romanının izini sürerken yolumuz Hekimoğlu İsmail’in Çağaloğlu’ndaki kütüphanesine uğruyor. Kitabını en iyi yazarı anlatır düşüncesiyle günün erken saatlerinde odasında çalışmaya başlayan Hekimoğlu ile **Minyeli Abdullah ve romanın yazıldığı dönem** üzerine sohbet ediyoruz. Biz soruyoruz o, yarım asır evveline giderek anlatmaya başlıyor...

“Minyeli Abdullah’ı yazarken aslında dertlerimizi yazdım, inançlı insanların dünyasını ve yaşadıklarını... O dönemde o günün şartlarına bağlı sıkıntılar vardı. İnsanlar İslami kitap okudukları için kolluk kuvvetleri tarafından karakola götürülüp nezarete atılıyorlardı... Müslümanların içinde bulunduğu hali bir şekilde anlatmalıydım... Sokaktaki adama hitap etmemiz gerekiyordu, bunun bir yolunu bulmalıydık. Bunun üzerine ‘roman yazacağım’ dedim. En iyi yolun roman olduğuna karar verdim. Romanda istediğin her şeyi söylemek serbestti. Hadis tahlili de yapsam kimsenin sesi çıkmazdı. Olsa olsa söylediklerime

hayal ürünü derlerdi. İdeolojiler ancak edebiyatla anlatılabildi, buna inanmıştım.”

Minyeli Abdullah, hem haksız yere getirilen eleştirilere cevap vermek hem de bir Müslümana rehber olmak kaygısı Türk edebiyatında “İslami roman”, “dini roman” gibi adlarla da anılan hidayet romanlarının yazılmasının önünü açar. Hidayet romanları 1960’ların sonralarından itibaren Türk edebiyatında gelişmeye başlayan bir damar olmuştur. Bu damarın kurucu eseri *Minyeli Abdullah*’tır.

O güne kadar romana uzak duran bir nesil, “roman bizi de ilgilendiriyormuş” der. Hekimoğlu İsmail, *Minyeli Abdullah*’la bir neslin roman okumasının da öncülüğünü yapar. Daha sonra Türk sinemasının gerçek anlamda sıfırlandığı, TV karşısında teslim olduğu, herkesin “sinema öldü mü?” diye tartıştığı bir zamanda *Minyeli Abdullah*’ın beyaz perdeye aktarılmasıyla seyirci yeniden sinemaya döner. *Minyeli Abdullah* Türk sinemasının bugün geldiği noktayı başlatan bir akımın da öncüsü olur, gişe rekorları kırar insanların sinema sanatının varlığına olan inancını tazeler. Özellikle sinemayla pek barışık olmayan muhafazakârların *Minyeli Abdullah*’ın filmine olan talepleri nedeniyle Anadolu’da küçük ilçelerde dahi film gösterime girer ve büyük ilgi görür.

Çeşitli mahfillerde Hekimoğlu İsmail’in romancılığına dikkat çekilir, roman okumayan binlerce insana ışık olduğundan bahsedilir. Sadece romanlarıyla değil kitaplarıyla, hatıralarıyla, günlükleriyle düşünce ve fikir alanında çok önemli eserler ortaya koymuş bir edebiyat ustası, bir dava ve fikir adamı olduğu konuşulur.

Aradan geçen elli yılda nesiller Hekimoğlu İsmail’in kitaplarıyla büyüdü. Eserlerindeki yalınlık onun kolayca anlaşılmasını sağladı. Halk kendisine büyük teveccüh gösterdi. Yazdıkları derdinin kâğıda dökülmesinden ibaretti. Ancak o

insanları derdine ortak etmeyi bildi. Hayatının yirmi iki yılını verdiği askerlik mesleği sırasında yazdığı *Minyeli Abdullah*, bugüne kadar muhtemelen milyonu geçen toplam baskı adediyle Türkiye’de kırılması güç bir rekora da imza atmış oldu. Düşünce ve edebiyat alanında onlarca kitap yazdı. Her biri tekrar tekrar basılmaya, okunmaya devam ediyor.

“*Minyeli Abdullah* alevleri göklere uzanan bir yangını, imansızlık yangınını söndürmeye çıkmıştı” diyen Hekimoğlu İsmail sözlerine şöyle devam ediyor:

“Derdim vardı. Ve derdimi herkese anlatmak istiyordum. Bunu kaleme, en iyi yazarak yapabiliirdim. Yazılarımda daima edebi kaygı taşımakla birlikte benim için öncelikli olan derdimi, merakımı anlatmaktı. ‘Milletime, vatanıma nasıl faydalı olabilirim’ fikri bende daima ön planda oldu.”

“Milletime, vatanıma nasıl faydalı olabilirim,” düşüncesiyle kaleme alınan *Minyeli Abdullah* romanı hakkında, “Aslında kitabın asıl adı ‘*Ankaralı Abdullah*’tır diyen Hekimoğlu, “Kitabın Mısır yerine Ankara’da geçtiğini söyleseydim ve Ömer Okçu ismini kullansaydım, en az on yıl hapis yatacaktım; o dönem vazife yaptığım ordudan da atılacaktım,» derken buna sebep olacak olan ve o gün yürürlükteki 163. maddeyi hatırlıyoruz.

Madde 163- (Değişik 2787-21.2.1983)

Laikliğe aykırı olarak devletin sosyal veya siyasi veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa dini esas ve inançlara uydurmak amacıyla cemiyet tesis, teşkil, tanzim veya sevk ve idare eden kimse sekiz yıldan on beş yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılır.

Böyle cemiyetlere girenler veya girmek için başkalarına yol gösterenlere beş yıldan on iki yıla kadar ağır hapis cezası verilir.

Bu fiiller yayın vasıtaları ile işlendiği takdirde verilecek ceza yarı nispetinde artırılır.”

Ancak on dokuz yıl sonra kaderin garip bir cilvesiyle ulusal bir gazetede *Minyeli Abdullah*'ın laikliğe karşı olduğu ve kitabın konusunun Mısır'da değil de Türkiye'de geçtiğinin yazılması üzerine 1986'da Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde 163. Madde gerekçe gösterilerek dava açıldı ve kitap yasaklandı. Tüm ülke genelinde kitapçılardan toplatıldı. Hekimoğlu İsmail bu devlet düzenine karşı çıkmakla suçlandı. Bir sene süren yargılamadan sonra “mahkemenin tayin ettiği bilirkişi raporuyla” kitabın Türkiye ile alakalı olmadığı, muhtevanın Mısır'da geçtiğine hükmedildi, yazar beraat etti, kitap serbest bırakıldı.

Ancak Hekimoğlu'nun hayatında adli süreç bitmeyecekti. Muhtelif yerlerde yayınlanan yazıları sebebiyle hakkında on bir defa soruşturma açıldı, İmam Hatip Lisesi'ne gittiği için Harp Okulları sınavına kayıt yaptıramayan gençlerin ve ailelerinin durumlarını konu aldığı “Demek ki öyle...» başlıklı yazısından dolayı Türk Ceza Kanunu'nun 159. maddesini ihlal ettiği gerekçesiyle 1 sene mahkûmiyet cezası aldı. 1992'de 60 yaşındayken Bayrampaşa ve Şile Kapalı Cezaevlerinde 5 ay hapis yattı.

Adeta *Minyeli Abdullah*'ın kaderini paylaşan Hekimoğlu'nun hayatında mahkemeler her zaman yerini aldı.

“Çilesini çekmediğin dert senin değildir” diyerek yolunun çilesine talip olan bir yazar Hekimoğlu İsmail...

Yıl 2018...

Minyeli Abdullah'ın Türkiye'yi ayağa kaldırdığı günün üzerinden elli yıl geçti. Yüzbinler tarafından okundu ve her yeni nesil aynı heyecanla okumaya devam ediyor...

Nil Boyunca

Gökyüzü toprak rengindeydi. Onu mavi, masmavi görmek mümkün değildi. Sanki yer ile gök alev rengini almış, insanlar içinde pişiyordu. Yağmur nerde?.. Sabahları aşağılara çöken sis bile hayat kaynağı oluyordu.

“Cennet Irmağı” denilen Nil, Mısır için her şeydi! Siz Mısır’ın kocaman haritasına bakmayın; Mısır, Nil’den ibarettir. Nil’i haritadan kaldırırsanız, geriye uçsuz bucaksız çöller kalır.

Ziraat Nil’e bağlı, nakliyat Nil’e bağlı, içme suyu Nil’e bağlı, kanalizasyonlar Nil’e bağlı, balıkçılık Nil’e bağlı... Velhasıl Mısır ve Mısırlılar Nil’e bağlı!..

Nil’in yukarı kısımları dar, hatta kayalıktır. Buradaki kasabalar ve şehirler de ufak ve kıymetsizdir. Minye de bunlardan biriydi...

“Minye” deyip de Osmanlı İmparatorluğunu hatırlamamak mümkün mü? O İslam devletinin Minye tepelerinde boş kovanı, dereleri üstünde köprüsü, şehrin içinde mektebi, camii, sebili ve kütüphanesi vardır.

Elimizi şakağımıza koyup; “Hey gidi günler hey,” demekten kendimizi alamıyoruz.

Minye’yi anlatıyorduk!

Minye bir ziraat şehridir. Eli nasırlı, elbisesi yamalı olanlar çoktur. Fakat herkesin zevki, neş’esi yerindedir. Düğünlerde

çeşitli eğlenceler... Sinemalar tıklım tıklım... Herkesin elinde, cebinde radyo... Monoton bir yaşayış içerisinde bir gün istasyona gitmek; geleni karşılamak, gideni uğurlamak... Bu kadarla sınırlı değil; Minyelilerin gönlü gidene gider; gelene hayran olur. Nedense, herkes buradan gitmek istiyor; Kahire'ye, İskenderiye'ye... Büyük şehirlerde büyük adam olacaklarını zannediyorlar. Ah bu insanlar, yükselmeye doymuyorlar!

Bu sebepten midir, nedendir; herkes memur olmaya can atıyordu. Gösteriş ve israf almış yürümüştü. Medenî olmak ise birkaç şekle ve eşyaya bağlanmıştı. İçki içip kumar oynadığında medenî, evine koltuk alıp boynuna kravat taktığında centilmen bir bey yahut modern bir hanım oluyordun!.. Rüzgâr Kâbe'den değil, Ehramlardan esiyordu.

Minye her haliyle değişmişti! Bir başka âlem, bir başka muhit olmuştu. Ahlaksızlık artmış, hatta veba mikrobu gibi sârî ve öldürücü bir hal almıştı. Sakallı dedelerin, yaşmaklı ninelerin torunları randevu evlerinde yakalanıyordu. Dün İslamiyet'in hayat damarlarına suikast yapılırken malı için, canı için ses çıkarmayanlar, bugün torunlarını sefahat timsahlarının ağzında görerek cezalarını buluyordu. Kulüpler, varyeteler, barlar, evler ve evler!.. Bir yanda sefahat muhitlerinde gününü gün eden gençlik, diğer yanda gözyaşları döken analar, babalar!..

Para için, kadın için tahsil yapanlar, vatan sevgisini bir fan-tezi kabul ediyordu. Memuriyet halka zulüm, halk memurlara düşman olmuştu. Mektepler göz oyacak kargaların yuvasıydı. Mısır üniversitelerinde Paris havası, firavun ahlakı hâkimdi. "İslamî ahlakın üniversitede işi yok," denebiliyordu. Gerçi bu sözü kabul etmeyenler çoktu ama onlar da ses çıkaramayacak kadar korkak ve gafildiler.

Mısır ve onun küçük bir numunesi olan Minye, Paris atmosferinden Moskova semalarına girmiş bir peyk gibiydi. Bu havayı teneffüs etmeyecek bir kişi düşünülebilir mi? Bilmem!..

Abdullah da bir Minyeliydi ve çocuktu. Henüz mektebe gidemeyecek kadar küçükken babasını kaybetmişti. Annesi gömleğini satıp biricik oğlunu okutacaktı:

“Oğlum oku,” diyordu. “Senin amele olmana nasıl razı olayım? Esnafılıkta da iş kalmadı, oku da adam ol. Bak, Kel Hüseyin’in çarpık oğlu memur oldu, cakasından yanına varılmıyor, oku!..”

O da okudu. Hem öyle bir aşk ve şevkle okumaya başladı ki ilkmektebi birincilikle bitirdi. Lakin ortamektep, ona göre bitmek bilmiyordu. Bir yanda futbol, öte yanda kız ve erkek arkadaşları onu -istediği halde- ders çalışmaktan alıkoyuyorlardı.

Bir gün ortamektep son sınıfında tarih dersinden sözlü imtihan yapılıyordu. Sıra Abdullah’a gelmişti. Tarihe meraklıydı ve üstelik en çok bildiği Kadeş Meydan Muharebesi anlatılıyordu. Dersin muallimi bir kadındı. 40 yaşlarında olmasına rağmen henüz evlenmemişti. Abdullah’a karşı da bambaşka hisler besliyordu.

Kürsünün arkasında bir sandalyeye oturmuş, yüzünü Abdullah’a dönmüş, dinliyordu. Sonra bir elini yüzüne koyarak kürsüye dayandı, bir kadının kocası için muhafaza etmesi gereken halleri, hareketleriyle Abdullah’a ifşa etti. Hem de “modern bir öğretmen” olarak!..

Abdullah, dersi anlatamayacak hale geldi. Her şeyi unutmuş, kafası allak-bullak olmuştu. Ruhunda esmeye başlayan şiddetli fırtınalarla başını önüne eğdi ve ayağının ucuyla yere bir şeyler çizmeye başladı:

Öğretmen sordu:

“Anlatacakların bitti mi?”

“Şey, bitti!..”

“Otur, üç!..”

Dersten çıkınca arkadaşları Abdullah’ı sıkıştırdı:

“Niye sustun be, bildiğin mevzuydu?”

“Çok basitti. Neden anlatmadın?”

“Aptala bak. Ne susuyorsun? Anlat, al on numarayı!..”

“Soruyu beğenmedin mi şehzadem?”

Yaramazlığı ve muzipliği ile tanınmış bir çocuk ortaya atılıp arkadaşlarını teskin etti:

“Durun, ben öğreneyim. Onu bülbül gibi konuşturmayı bilirim.”

Ve Abdullah'ın yanına gitti, koluna girerek yürümeye başladılar:

“O kadın seni çok seviyor Abdullah!”

“Bilmiyorum!..”

“Muallime gibi sevmiyor!”

“Nasıl seviyor?”

“Aftos gibi.”

“Ne demek?”

“Sana göz koymuş, seninle evlenecek...”

“Kırk yaşında bir kadın o...”

“Amm daha kız. Benimle evlense evlenirim. Görmüyor musun, sana nasıl bakıyor?”

“Sadece baksa bir şey değil, bunlar nasıl kadın, ne biçim muallime?”

Abdullah'ı iyice dinleyen ve muallimenin nezaket hudutlarımızı zorlayan hal ve hareketlerini öğrenen arsız çocuk, koşarak arkadaşlarının yanına gitti. Zaten o başkalarının gözyaşına gülecek bir tipti. Ve duyduklarına beş de ilave ederek ballandıra ballandıra herkese anlattı.

Halbuki Abdullah çöplükte biten gül misali, muhite inat, üstün bir ruha sahipti. Fitrî bir kabiliyetle iyi ile kötüyü ayı-

rabiliyordu. Fizikî durumu itibariyle de uzunca boylu, geniş omuzlu, boyu ile kilosu denk, yeni girdiği delikanlılık devresinde yarım sakal tıraşı ile tam bir erkek güzeliydi. Kara gözleri, uzun kaşları ve tatlı tebessümüyle kızların sarkıntılıklarına sık sık hedef oluyor, içindeki “günah” hissiyle muhataplarını ya cevapsız bırakıyor veya mukabelesi şakadan ileri gitmiyordu.

O azimliydi, okuyacaktı! Annesi de bunu istiyordu. Lakin şu anda zincir kopmak üzereydi. Bu muhitlerin, kendi muhiti olmadığını anlıyor fakat nereye gideceğini, ne yapacağını bilmiyordu. Elini atacağı dal, gölgesine sığınacağı bir çardak kalmamıştı. Manevî bir boşluğun içine düştüğünü acı acı hissetti. Ümitsiz bir gönülle nefret duyduğu sınıfa döndü.

Bir saat sonra, aynı tarih muallimesi coğrafya dersine geldi. Yine Abdullah’ı tahtaya kaldırdı. Zor bir soru sordu. Hatta bu sorunun cevabı kitapta yoktu. Abdullah düşünüyordu.

Balıketinde, yuvarlak yüzlü, tombul yanaklı, çirkin denmeyecek kadar güzel olan muallimenin tek cazip tarafı, çenesinin kuş yumurtası gibi durmasıydı. Hayata ehemmiyet vermeyen bir tip olmakla beraber, zevkten başka bir şey tanımazdı. Derslerinde Bedir Muharebesi’ni, Waterloo gibi anlatırdı.

Yavaşça ayağa kalktı, kürsüden aşağı indi ve Abdullah’ın yanına gelip sol eliyle kulağından tuttu:

“Burada dilini yutar, dışarda açarsın, seni eşek kafalı seni!..” diyerek sağ eliyle ona vurmaya başladı. Sonra üniformalı subay gibi Abdullah’ı iki eliyle tokatladı. Hem bir şeyler söylüyor, ağzından tükürükler saçıyor, hem de vuruyor, vuruyordu.

Talebeler hayretten donakaldılar. Bu kadın döverdi ama hiç kimseyi bu kadar dövmemişti. Dönüp dönüp o yaramaz arkadaşlarının yüzüne baktılar.

Muallime yorulunca Abdullah’ı bıraktı...

Abdullah sırasına oturdu, başını iki elinin arasına gömdü, ağlamaya başladı.

Kadın tehdit ediyordu:

“Ağlama diyorum, kırarım kafanı!”

Abdullah ağlıyordu.

Muallime dişlerini sıkı, hasmını gözetleyen muharip gibi gözlerini Abdullah’a dikti ve ona doğru yürümeye başladı. Giderken yandaki sıranın üstünden bir cetvel aldı. Abdullah’ın yanına geldi ve cetveli kılıçlamasına başına indirdi.

Abdullah’ın canı çok acımış, gözleri kararmıştı. Artık bu aşüfteye haddini bildirecekti; süratle doğruldu, hasmının iki bileğinden tuttu. Bir an göz göze geldiler, bakiştılar. Aradan çok geçmemişti ki, muallimeyi âni bir hareketle ve şiddetle duvara çarptı.

“Ayyy!” diye bir ses duyuldu ve kadın olduğu yere yığıldı.

Abdullah kitaplarını aldı, pencereden atladı ve çıkıp gitti.

Rengin sarardığını, heyecanlandığını hissetti. “Ne de olsa talebeyim,” diyerek ceketinin önünü ilikledi. Fakat dalgınlıkla alt iliği üst düğmeye ilişti. “Mahvoldum,” dedi, içinde bir şeyin yıkıldığını, hatta çözüldüğünü hissetti. Kararsız yürüyordu. Bu sırada tenekecilik yapan bir arkadaşına rastladı. Suçlu gibi kaçarak gizlenecek delik aradı, fakat âni yakalanmıştı. Nihayet titrek bir sesle selâm verebildi. Arkadaşı “anladım” gibilerden selâmını gülerek aldı. O an, sanki ar damarı yırtılmış, yaşlı bir adam gibi, “Aldırma ve bekle,” dedi. Bu acı günlerin geçeceğine o da inandı.

Akşama kadar kendi sordu, kendi cevap verdi. Futbol sahasının etrafını gezindi durdu. Sonra gitti, tribüne oturdu. Saatler yıl olmuştu, bitmek bilmiyordu.

Çobanlık yapan bir çocuk imdadına yetişti. Onu şahsen tanıyordu. Maç varken bu sahaya giremeyen şu zavallı, belki

“maç yokken şurayı bir de ben gezeyim” diyerek gelmişti. Abdullah seslendi:

“Üç taş bilir misin?”

“O oyunlarda sizin gibi şehzadeleri, biz kolay yeneriz.”

“Gel deneyelim...”

“Boşuna oynamam!”

“Yo, ilkin boşuna; sonra düşünürüz.”

“Hah, şöyle kork.”

Çoban, koltuklarında bir şeyler varmış gibi kollarını açıktan sallayarak tribün tahtasına çizgi çizen Abdullah’a yaklaştı ve göğsünü şişire şişire anlatmaya başladı:

“Hayvanları olatıyordum, bir de ne göreyim, timsah!.. Durur musun? Hemen değneği tepesine indirdim. Kocaman hayvana değnek ne tesir etsin; baktım saldırıyor, hemen elimdeki değneği dizimle iki parça ettim, timsahın ağzına dayadım.”

Ellerini birbirine vurup gülerek devam etti:

“Hayvan ne ağzını açabiliyor, ne de kapatabiliyor. Gitsin de dünya kaç köşeliymiş görsün. Siz muhallebi çocukları orda olsaydınız, tabanları yağlar kaçardınız.”

Abdullah bu işin yalan olduğunu bile bile zevkle dinledi ve tasdik etti:

“Doğru, ben kaçardım. Çünkü timsahla başım hoş değil. Amma zannettiğin kadar da muhallebi çocuğu değilim. Pamuk balyasını omzuma attım mı depoyu boylarım.”

“Tabii canım, sen de bizdensin. Ben seni tarlalarda çok gördüm.”

“Neyse, haydi taşlarını diz ve sür!”

O gün böylece akşamı etti. Talebelerin dağıldıklarını görünce söylendi:

“Eve gideyim, geç kaldım.”

Çoban alaylı alaylı cevap verdi:

“Ooo, süt kuzusu, annen mi bekliyor?”

“Mektep dağıldı...”

“Senin mektebin burası mı?”

Abdullah dalgın dalgın konuştu:

“Oldu bir kere...”

Bu oldu bittiler seni çoban eder.”

Abdullah koşa koşa oradan ayrıldı. Sanki çoban olmaktan kaçınıyordu. “Memur olayım, ama nasıl?” cümlesi çiğ gibi büyüdü, büyüdü ve kafası et yumağı haline geldi.

Annesine söylese ağlayıp çırpınacaktı. Mektepten atacaklar diye yanıp yakılacaktı. Halbuki şimdi çobanlık değilse bile arabacılık yapmaya razıydı.

Mektepten dönüyormuş gibi eve geldi. Halini gizlemeye çalışıyordu. Fakat annesinin müneccimliği tuttu.

“Oğlum hasta mısın?”

“Biraz!..”

“Erken yat yavrum, bir gün ders çalışmamakla bir şey olmaz.”

Abdullah erken yattı. Yorganı başına çekti. Olup bitenleri bir daha hatırladı. Burnu karıncalandı, gırtlığı tıkanı. Hıçkırığa ağlayacaktı. Kendini zor tuttu.

Biraz sonra annesi geldi, yorganı açarak elini oğlunun başına koydu:

“Nasılsın oğlum? Ateşin yok. Allah acını bana göstermesin. Ya Rab, şifa ver.”

“Anne yat, bir şeyim yok!”

“Nane çayı yapıyorum evladım iç, iyi gelir. Çörek otu da şifadır; bir kaşık ye, olur mu güzel oğlum?”

“Beni yalnız bıraksan daha iyi.”

“Ah evladım, meçhulleşme!”

“Anne...”

Anne telaşlı ve endişeli bir yüz ifadesi ile konuştu:

“Peki, peki, biraz yat, ben çayı getiririm.”

“Getirme!”

“Yoo, olmaz! Beni üzme yavrum.”

Abdullah düşünüyordu: “Ya Rab, bu ne sevgi, bu ne şefkat! O cadaloz muallime de kadın, bu da kadın!.. Allah öylelerinin belasını versin. Bir de beni seviyormuş. Düşmanım olsa başka ne yapardı? Yâr olacakmış kartaloz. Yâr değil, yara olur.”

Istırap duyuyormuş gibi yüzünü buruşturdu ve yumruklarını sıktı. Bu esnada annesinin müşfik sesi hayalini dağıttı:

“Çayın hazır yavrum, bir bardak...”

Kadıncağız başını mor bir tülbentle bağlamıştı. Barut rengi uzun entarisi ve hafif bükük beli ile tepsiyi uzattı. Sevgi, hizmet şeklinde tezahür ediyordu.

Abdullah çayı içerken, içine düştüğü kâbustan yavaş yavaş çıkmaya başladı. Anne sevgisi, ona insanları sevmeyi ve insanları sevmede pek çok saâdetlerin olduğunu telkin ediyordu.

Yatağın yanına diz çöken annesiyle pamuk işini konuştular. Havalar kuraktı, Nil geç taşarsa hasat için iyi olmazdı.

Abdullah çayını bitirir bitirmez yatağa uzandı. Annesi de tepsiyi alıp gitti. Bu sefer yine o kâbus dolu düşüncelerle başa kaldı: Mektebe gidemezdi. Paraya ihtiyacı olacaktı. Bütün

bu işlerin içinden nasıl çıkacaktı? Karar verdi, her sabah mektebe gider gibi kitaplarını alıp çıkacak ve bir yerde çalışacaktı.

Her gece akşam yatıp ancak sabahleyin uyanan Abdullah, o gece defalarca uyandı, uyudu. Aklında kalmayan pek çok rüya gördü. Sabahleyin annesinin duaları içinde defterle bir kitap aldı, evden çıktı. Biraz sonra bunları koynuna soktu, çarşı-pazar dolaşmaya başladı.

Ne yapabiliirdi?

Birkaç gün böyle geçti.

Bir gün kahvede otururken kısa boylu, hafif şişman ve insana sabit nazarlarla bakan kahveci, Abdullah'a sordu:

“Sen talebeye benziyorsun?”

“Bir zamanlar öyleydi,” dedi.

“Şimdi aylak mısın?”

“Hem de nasıl!”

“Öyle ise bu kahvede çay dağıt, birkaç kuruş kazan.”

“Olur!..”

Fakat Abdullah düşünceli ve dalgındı. Pürüzsüz alnında ince çizgiler vardı.

Kahveci:

“Benim peştamalımı önüne tak, işe başla. Haydi düşünme!”

Sanki her şeyi biliyormuş gibi devam etti:

“Onu mektepte düşünseydin!..”

Abdullah âniden kalktı, ocaklığa girip ceketini çıkardı ve koynundaki kitapları da tezgâhın altına atıp garsonluğa başladı: “Çay bir, demli olsun!”

Bir gün, iki gün, üç gün...

Arkadaşlarından bazıları onu bu haliyle gördüler; durumunu gidip tarih muallimesine anlattılar.

“Abdullah benim için tahsilinden geri kalmasın. Gelsin, derslere devam etsin, ben derslerimden onu geçireceğim ve diğer derslerine de yardım edeceğim.”

Muallime bunu bir talebesine söyledi. Aynı talebe durumu Abdullah’a bildirdiyse de o kabul etmedi, sadece sabit nazarlarla ufka baktı:

“Hayır,” dedi.

Günler böyle geçti. Annesi durumdan şüphelendi. Oğluna, mektebe gidip gitmediğini ısrarla sordu. Abdullah ısrarlara dayanamadı ve nihayet olanı biteni anlattı.

Kadıncağız:

“Ah yavrum, beni yaktın!” diye dövündü.

Abdullah annesini teselliye çalıştı:

“Zaten fakiriz, fazla okuyamam. Seneye ortamektebi bitirir, biraz daha çalışırım. Askere giderim. Askerde lise derslerine hazırlanırım,” dedi.

Annesi:

“Kör olası muallim, yavruma sebep oldu,” diye ağıt okuyordu.

Abdullah, o sene devamsızlıktan sınıfta kaldı. Şurada burada çalıştı. Birkaç kuruş para kazandı. Hayatın zorluğunu iyice anladı. Elindeki nasırları çakısıyla kesiyordu:

Ertesi sene mektebe gitti. Tarih muallimesi tayin olmuştu. Lakin mektebe karşı bir soğukluk duyuyordu. O sene mektebi ancak ikmalle bitirebildi.

Artık, elim ekmeğe kavuştu diye seviniyordu. Bir memur olur, temiz elbiseler giyer, dimdik yürür; bir de kravat takar, başa fotr, yanına da güzel ve şık bir kadın aldı mı, bütün dünya onun demektir. Fakat muhakkak Kahire’ye gitmeliydi. Bir yolunu bulur, büyük memur da olabilirdi...

Abdullah, Minye'den bu düşünce ile ayrılmıştı. Kahire'ye gelince iki-üç ay gezdi, yedi, içti, eğlendi.

Ona göre, eğlenceler memleket menfaatlerini zedelememeliydi. Çünkü memleketini çok seviyordu. Süveyş yüzünden İngilizlerin amansız düşmanıydı. İçki, kadın, kumar âlemlerini memleketin menfaatleriyle bağdaştıramıyordu. Stadyumlar, sinemalar kafasına takılıyordu. Herkes zevke, sefaya dalmıştı; işin içinden çıkamadan düşünüyor, düşünüyordu.

Bu düşünceler içinde Minyeli Abdullah, bir arkadaşı vasıtasıyla konferanslara ve evlerde yapılan hususî sohbetlere gitmeye başladı. Kendisine tavsiye edilen "Fecr-i Sadık" mecmuasına da abone oldu. Artık her şey çorap söküğü gibi birbirini takip ediyor; Abdullah'ın dünyası değişiyordu.

O kendini kitapların arasına gömmek istiyordu. Nitekim öyle yaptı.

Âlimlerin gözü ile dünyayı seyretmenin tadı bir başkaydı. Bilhassa Abdullah, Müslüman olduğu halde Müslümanlıkla alakasının olmadığını anlamıştı.

Minye'de annesi ve çevresi kültürsüzdü. Evlerinde kütüphane yoktu. İslamiyet adına kendisine sadece "namaz sûreleri"ni ezberletmişlerdi. Muhitinde insanların kıymeti para ile ölçülüyordu. "Çok akıllı adam; çok para kazanıyor, işini iyi biliyor, becerikli birisiymiş, dükkanı birken iki yaptı," gibi sözlerle, asil gayenin para olduğu anlatılmak isteniyordu.

Halbuki Abdullah okudukça İslamiyet'in kitaplarda kaldığını, Müslümanların bir sürü bid'atlar içinde yaşadığını anlıyordu. Kendisini tamamen ilme verdi. Tevrat'ı ve İncil'i okudu. Tevrat'ta pek bir şey bulamadı. İncil'in Aram diliyle nâzil olduğu ve bugün Aramca bir İncil'in bulunmayışı, hele bütün İncillerin tercüme olması; sonra dört İncil hikâyesi ve İncillerdeki akla yatmayan hususlar; mesela peygambere zina isnadı ve "ey gökteki babamız" demesi; sonra teslis inancı

Abdullah'ı Hıristiyanlıktan iyice uzaklaştırdı. Hadiseler onu komünistlerle karşılaştırdı. Zamanın gün, ay ve yıl çarkları arasında Abdullah meclisten meclise, beldeden beldeye koşarak dinliyor, konuşuyor ve okuyordu. Böylece komünistleri ve komünizmi tetkik etme imkânı da buldu. Bu adamların maddeleşen ruhu Abdullah'ı çok sıktı. Her şeyi para ile ölçmeleri ve her şeye madde gözüyle bakmaları; sonra namus, şeref, din, iman tanımamaları Abdullah'ın hem ismine hem de içinde hissettiği hicran ateşine aykırı düşüyordu.

Bütün bunlardan sonra Abdullah şuna inandı ki, İslamiyet va'z ettiği iman esaslarıyla, bütün fiillerimizi en müsbet sahada tanzim ediyordu. Onu bir "rejim" olarak ele alma ve iktisat, hukuk, maarif ve siyaset cihetleriyle de tetkik etme zarureti vardı. Çünkü İslamiyet, bir yandan Kral Faruk'un devlet nizamının dışında tutulmuş, hatta imha edilmek istenmişti; bir yandan da komünistler ve Mısır'da menfaati olan İngilizler, Fransızlar ve Yahudiler İslamiyet'i yok etmeyi gaye edinmişlerdi.

Kur'an-ı Kerim'i müdafaa edecek devlet kalmamıştı.

İslam sarayının çatırtıları Arz'ı titretiyordu. Ve bu sarayın gölgesinde, ne yaptıklarının, ne halde olduklarının farkında olmayacak kadar gaflete gömülen bir sürü insan, hem "Ben Müslümanım," diyor hem de çılgınca eğleniyorlardı. Halbuki yıkılmasına göz yumdukları İslam sarayı, onların başına devrilecekti. Böylece hem dünyalarını hem de ahiretlerini kaybedeceklerdi.

İslamiyet'in yaşaması gerçek bir mucizeydi. Kur'an-ı Kerim, bizzat büyük hakikatleri ile kendi kendini müdafaa ediyordu.

Minyeli'yi bu gerçekler çok sarstı. Sokaktan taşan küfrün evine, yatağına girdiğini bile bile mücadeleye karar verdi. Bu karar, on senelik bir çalışmanın mahsulüydü. Evet, Abdullah Minye'den geleli on sene olmuş; bu on senelik Kahire hayatının bir kısmını da askerlikte geçirmişti.

Bilhassa askerliğinde, hayatı ve Mısır'ı daha iyi öğrenme ve tanıma imkânı buldu:

Her şey rütbe ve makam için yapılıyordu. Din için, vatan için iş yapan da, yaptırın da yoktu. Böyle olunca astlarda kaçmak, çalışmamak, karışmamak prensip haline gelmişti.

Bir insan Allah için, vatan için ölebilirdi, lakin insan, insan için ölemezdi. Halbuki Mısır'da subay için, emir için ölmeleri isteniyordu. Bu hal soğukluğa sebep oluyordu. Ast, üstünü isteyerek saymıyor, üst de astını sevmiyordu.

Eğlence ve spor her şeyden üstün tutuluyordu. Şarkı söyleyenler, top oynayanlar, top temizleyenlerden üstündü. Hatta içki içip kumar oynayanlara “ilerici” gözüyle bakılıyordu. Bir iş çıkınca oyunu bozmamak için, oyun oynamayana, içki içmeye vazife yükleniyordu.

Bütün bunlara rağmen Abdullah dişini sıktı, lise derslerine çalıştı. İngilizcesini ilerletti.

Abdullah'ı takdir eden üstleri de vardı. Fakat kim, ne yaptığının farkında değildi. Ve ne yapacağını da bilmiyordu. Subaylar birbirinden korkuyordu. Rütbeleri gitmesin de ne giderse gitsin, esasına sâdıktılar. Rütbelerinden başka hiçbir şeye itibar etmiyorlardı... Karılarına bile...

Abdullah, askerliğini bitirince Kahire'de Su İşleri Müdürlüğü'nde iş buldu. Lise imtihanlarını bu sırada ikmal etti. Annesini yanına almak istedi. Fakat o, “Evlenmezsen gelmem,” diye cevap verdi. Bekâr kalması doğru değildi. Başına bazı işler gelebilirdi. Annesi, oğlunu evlendirip murad alacaktı.

Zaten kadıncağız, oğluna bir kız ayarlamış; “Ben alacağım, benim gelinim olacak,” deyip kimseye vermiyordu. Kızıevi ile uzaktan akrabalıkları da vardı. Kız dindardı, evine bağlıydı. Birkaç sûre ezberlemiş ve ilmihal okumuştı. O günkü anlayışa

göre bildiklerine iki-üç tane de ilâhî ekleyince “ondan âlim kız yoktu.”

Abdullah kızı tanıyordu. Askerlikten terhis olunca kızın annesini ziyarete gitmiş ve akrabalarında o kızı görmüştü. Kızın ebeveyni de dinine bağlıydı. Fakat bu bağlılık sathî kalıyor, ibadet ‘maalesef’ bir şekil olarak yapılıyordu.

Abdullah Kahire’de iken gıyabî nişanı yapıldı ve yüzüğü postayla geldi. Müsait bir zamanda izin alıp gitti ve düğün yaptı.

Düğünde içki içilmesini istemedi. Kadın-erkek, ayrı salonlarda eğlendiler. Düğüne dair bazı bid’atları yıkmak istediye de pek muvaffak olamadı. Bu kadarını dahi fazla buluyorlardı. Bir memurun düğünü nasıl içkisiz, danssız olabilirdi? Buna herkes şaşıyordu!

Abdullah okuduğu dinî mecmua ve kitapların tesiri altında kalmıştı. Hele dindar âlimler... O, öyle hale gelmişti ki, dinini bilmeyen, Allah’ı tanımayan şahıslara, profesör de olsalar “âlim,” demiyordu. “Dinsiz medeniyet, yani sadece maddî kalkınma içinde insanlık, bir canavar hüviyetine bürünür,” diyordu.